

Geográfus Hírlevél

17.

Következő hírzárás 2010. június 1.
GH 18. várható megjelenése 2010. június 15.

Szeged, 2010. március 15.

Tudományos és oktatási események

Itthon

2010. április 22-24., **VI. Kárpát-medencei környezettudományi konferencia**, Nyíregyháza
<http://www.nyf.hu/node/1199>

2010. május 13-15., **4. Magyar Tájökológiai Konferencia**. Kerekegyháza – Kunpuszta
Információ: szandra@sparc.core.hu

2010. május 27-29. **Karsztfejlődés konferencia**. Szombathely
www.karsztfejlodes.hu

2010. június 10-11. **Az elmélet és a gyakorlat találkozása. XVII. Országos Térinformatikai Konferencia és Szakkiállítás**. Debrecen
http://www.geogis.detek.unideb.hu/Konferencia/Terinf_konf/korlevel1.pdf

2010. június 19. **Magyar expedíciók a harmadik évezredben – konferencia és kiállítás**. Érd
<http://www.foldrajzimuzeum.hu>

2010. július 7-9., **A Magyar Hidrológiai Társaság XXVIII. Vándorgyűlése**, Sopron
http://www.hidrologia.hu/mht/index.php?option=com_jellap

2010. augusztus 14-19., **HUNGEO 2010. Magyar földtudományi szakemberek X. találkozója**. Szombathely
Információ: kovacs@mafi.hu
www.foldtan.hu

2010. szeptember 2-4. **„Talajaink a változó természeti és társadalmi hatások között” – Talajtani Vándorgyűlés**. Szeged
www.talaj.hu,
www.geo.u-szeged.hu

2010. november 4-6., **„Geográfia – 2010. – Pécs”**
V. Magyar földrajzi konferencia;
VII Magyar politikai földrajzi konferencia – Magyarország európai uniós elnökségének politikai földrajzi kérdései;
X Közép-európai hatszög konferencia – Kulturális gazdaság – Kulturális turizmus, Pécs
www.foldrajzikonf2010.hu

Külföldön

2010. április 14-18. **2010 AAG ANNUAL MEETING** Washington, Egyesült Államok
<http://www.aag.org/annualmeetings/2010/index.htm>

2010. április 14-16., **The Sustainable City**, La Coruña, Spanyolország
<http://www.wessex.ac.uk/10-conferences/the-sustainable-city-2010.html>

2010. április 20-25. **5th International Symposium on Gully Erosion, "Human Impact on Gully Erosion"**, Lublin, Lengyelország
<http://gullyerosion.org/>

2010. május 2-7., **European Geosciences Union, General Assembly 2010**, Bécs, Ausztria
<http://meetings.copernicus.org/egu2010/>

2010. május 19-21., **INTERGEO EAST – Conference for Landmanagement, Geoinformation, Building Industry, Environment**, Isztambul, Törökország
<http://www.intergeo-east.com/>

2010. május 20-23., **5th Annual International Symposium on Environment**, Athén, Görögország
<http://www.atiner.gr/docs/Environment.htm>

2010. május 26-28., **Second International Conference on Flood Recovery Innovation and Response**, Milánó, Olaszország
<http://www.wessex.ac.uk/10-conferences/friar-2010.html>

2010. június 9-11, **International Conference on Modelling, Monitoring and Management of Water Pollution**, Bukarest, Románia
<http://www.wessex.ac.uk/10-conferences/water-pollution-2010.html>

2010. június 14-18., **20th IAHR International Symposium on Ice**, Lahti, Finnország
http://www.geo.physics.helsinki.fi/IAHR2010/IAHR2010_2.html

2010. június 15-20. **Third International Conference on Cartography and GIS**, Neszebar, Bulgária
http://cartography-gis.com/html_e/03programme_e.htm

2010. június 20-25., **10th International Multidisciplinary Scientific Geo-Conference – SGEM 2010 (Surveying Geology & mining Ecology Management)**, Albena, Bulgária
<http://www.sgem.org/>

2010. június 27-július 2., **21st IAPS conference Vulnerability, Risk and Complexity: Impacts of Global Change on Human Habitats**, Lipcse, Németország
<http://www.iaps2010.ufz.de/>

2010 június 29-július 2., **GEOgraphic Object-Based Image Analysis**, Ghent, Belgium
<http://geobia.ugent.be/>

2010. július 5-9. **VII. International Conference on Aeolian Research (ICAR)**, Santa Rosa, Argentína
<http://rian.inta.gov.ar/icarvii/>

2010. július 5-11, **ENVIROMIS-2010, International Conference and Early Career Scientists School on Environmental Observations, Modeling and Information Systems**, Tomszk, Oroszország

<http://www.scert.ru/en/conferences/enviromis2010/>

2010. július 8-10., **IGU Commission on Geographical Education Symposium, Representations of cultural differences through geographical education**, Isztambul, Törökország

<http://igucge2010.fatih.edu.tr/>

2010. július 12-14., **Fifth International Conference on Waste Management and the Environment**, Tallin, Észtország

<http://www.wessex.ac.uk/10-conferences/waste-management-2010.html>

2010. július 20-23., **Accuracy 2010, Ninth International Symposium on Spatial Accuracy Assessment in Natural Resources and Environmental Sciences**, Leicester, Anglia

<http://www.le.ac.uk/geography/accuracy/index.html>

2010. július 21-23., **4th IAG Working Group on Geomorphological Hazards Session**, Tirunelveli, Tamil Nadu állam, India

<http://www.geohazardsmsu.co.nr/>

2010. július 25-30., **5th International Conference on Fog, Fog Collection and Dew**, Münster, Németország

<http://www.fogconference.org/>

2010. augusztus 1-6. **19th World Congress of Soil Science, Soil Solutions for a Changing World**, Brisbane, Ausztrália

<http://www.19wcss.org.au/>

2010. augusztus 23-27. **PECSRL, The Permanent European Conference for the Study of Rural Landscape 24th Session**. Riga, Lettország

<http://www.geo.lu.lv/pecsrl/home/statement>

2010. szeptember 3-5., **SAAG 2010 Biennial Conference Landscape Denudation or Land Degradation? Interrogating the Geomorphic Processes of Landscape Change in Southern Africa**, Grahamstown, Dél-Afrika Köztársaság

<http://www.geomorph.org/sp/arch/Grahamstown2009-1.pdf>

2010. szeptember 9-12., **7th European GIS in Education Seminar**, Serres, Görögország

<http://www.eugises.eu/>

2010. szeptember 13-17. **15th Australasian Remote Sensing & Photogrammetry Conference**, Alice Springs, Ausztrália

<http://www.15.arspc.com/>

2010. szeptember 11-16., **15th World Clean Air and Environmental Protection Congress**, Vancouver, Kanada
<http://iuappa.com/congress.htm#worldcongress>

2010. szeptember 20-25., **Structures and Processes of Initial Ecosystem Development – Meeting of Young Researchers in earth Sciences**, Cottbus, Németország
http://lsb-server.umwelt.tu-cottbus.de/MYRES_2010/myres4/index.html

2010. szeptember 23-26., **XIX Congress of the Carpathian Balkan Geological Association**, Szaloniki, Görögország
www.cbga2010.org

2010. november 18-21., **Trees & Dynamics**, Clermont-Ferrand, Franciaország
http://www.univ-bpclermont.fr/LABOS/geolab/Internet-Arbres%20et%20Dynamiques/Information_EN.htm

2011. január 25-27., **ICESE 2011: International Conference on Earth Sciences and Engineering**, Dubai, Egyesült Arab Emírátsok
<http://www.waset.org/conferences/2011/dubai/icese/>

2011. április 11-13., **JURSE 2011, Joint Urban Remote Sensing Event**, München, Németország
<http://www.pf.bv.tum.de/jurse2011/>

A valós, a szimbolikus és a virtuális tereinkről

Einstein mondta volt egyszer valahol – legalábbis a legenda úgy tartja –, hogy „teret elképzelni annyit jelent, mint elképzelni térbeli tapasztalataink összességét”. A valóban nagyon szellemes aforizma mögött ott rejlik valóságos létünknek, létezésünknek az az alapvető törvényszerűsége, hogy minden, ami történik velünk az valahol, valamilyen térben, területen, tájon következik be. S persze az is természetes, hogy ez a tény nem mindig tudatosan bennünk a világhírű fizikus előbb leírt népszerűsítő mondatának módján. Pedig ezek a tereink valójában igen nagy hatással vannak mindennapjainkra. Befolyásolják hangulatunkat, komfortérzetünket, de nem kis befolyással vannak munkavégző képességünk újratermelésére. Sőt, ha nagyobb bővítjük e valós terek léptékét, akkor a kedvezőtlen helyzetű térségekben élők esetében még az életésélyekre, az adott helyen (térben) való boldogulás lehetőségeire is jelentős hatással vannak.

Az is természetes ma már, hogy az ember elképesztő sebességgel képes eljutni a világ legkülönbözőbb pontjaira, azaz a térben mérhető távolságot – mondhatni – mára már legyőztük. Ahhoz, hogy elmélyülhessünk a kis írás erejéig e dolgokban vegyük most sorra röviden a címben jelzett tereink néhány érdekes elemét. Az úgynevezett „valós tereink” közül elsőként az intim tereinket nézzük. Ezek szobáinkat, lakásunkat, szomszédságunkat, városrészünket jelenti. Majd „terjeszkedik” – gondolatvilágunkban is tovább a valós tér – a városunkon, a Kiskunságon, az Alföldön, az országon, a Kárpát-medencén át – mindig egyik tér a másikat magába olvasztva –, és ma már az átlagember számára Európát is magába öleli. Hiszen ez a korábban számunkra oly távolinak tűnő Unió most már valóságos térbeli egységgé formálódik, amiben nekünk – Közép-Európa szívében – „helyünk van”. (Hogy ez a hely milyen most, vagy milyen lehetne, arról terjedelmi okok miatt majd egy másik alkalommal írok.)

A bennünket közvetlenül körülvevő valóságos, vagy másképpen mondva megélt tereink minősége nagyon különböző lehet. Nyilván a társadalom különböző rétegei is eltérő igényeket fogalmaznak meg e terekkel szemben. A bajok két esetben válhatnak súlyossá: ha nincs közös megegyezés abban, hogy közösségi tereinket, parkjainkat, utcáinkat hogyan használjuk közösen, és hogy vannak-e mindenki által elfogadott és követett térhasználati szabályok (pld. a tisztán tartott utcáktól, a gyalogosokat mindig előreengedő udvarias autós polgárokig stb.)? Vagy akkor is nagyon megnövekedhetnek e térbeli konfliktusok, ha a növekvő jövedelmi és igénykülönbségek (aminek másik oldalán ott a kirekesztettség, a munkanélküliség, a bűnözés) miatt a helyi közösség erőteljesen elkülönül, szegregálódik. „Szétszabdálódik a tér”, s a teljesen individualizálódó társadalom egyre kevésbé lesz képes a neki „adatott terület” közös értékeinek megvédésére, használatára. Sőt a növekedő térbeli különbségek – s ezt most már nemcsak a településen, vagy a városon belül érthetjük (sőt láthatjuk) – hanem az országunkon belül is, egyre jelentősebb etnikai, politikai – térben is markánsan elkülönülő – feszültségeket okoznak. A fejlett térségek továbbhaladását is gátolja majd, ha nem fogja fel tudatosan a jobban (vagy jobb helyen) élők közössége, hogy perspektívát kell adni az elmaradott térségekben vergődőknek, vagy sokszor csak tengődőknek. Fel kell őket zárkóztatni, esélyt kell teremteni. S aligha vitatható, hogy ehhez a nemzeti-politikai közösségnek kell hozzájárulni az Európai Unió mellett.

A valós, megélt tereink sajátos leképeződései tudatunkban az úgynevezett szimbolikus, vagy másképpen mondva mentális terek. Népszerűen próbálva írni róluk, nem mások ezek a különös képződmények, mint a fejünkben lévő térképek, pillanatképek az általunk bejárt világról. Nyilván ugyanúgy épülnek fel lakókörnyezetünktől (kedvenc fotelünk képétől, amire a munkaidő végén gondolunk), a mindennapi mozgásaink során látott és érzékelt utcarészleteken át az ország (vagy a világ) különböző részein, emlékezetes módon átélt, vagy megpillantott különleges térbeli

képződményekig, melyek sokszor valóban felejtethetetlenül beleívódnak tudatunkba. Mondjuk is sokszor: no „ezt” a pillanatot nem felejtjük el. Egyébként ilyen szimbolikus tereket „teremteni” is lehet. Ilyennek tekinthető most városukban, Kecskeméten Farkas Gábor és Probstner János közös alkotása a Főtéren, ami lehet, hogy éppen azért talált ellentmondásos fogadtatásra, mert nem vagyunk hozzászoktatva – remélem, nem leszek kioktató, ha azt írom – és megtanítva a szimbolikus közösségi terek fontosságára. Pedig vannak ilyenek. Ilyen volt hajdan a kecskeméti nagypiac is a Főtéren, vagy a vasútkert, ahol hajdan fiatalok ezrei majálistoztak (és égett be térbeli memóriájukba a kedves emlék például az első szerelemről az adott szimbolikus térrel együtt). Vagy sokszor – és sajnos már valóban csak efféle – szimbolikus térrészletnek tekinthető a hagyományosan a kiskunsági tájba illő magyar alföldi tanya. Ahogy Sági Lajos plébános mondta: a magyar nyelvben a város az város, a falu az falu, de a tanya az világ, „tanyavilág”. Igen, ez igaz. Mert a Homokhátságot hajdan birtokba vevő és tanyákkal azt teleépítő őseink számára a tér adottságai (a változatos löszös, homokos talaj, a vízállások és a víznyerés lehetősége, sőt az egy-két méternyi szintkülönbség is) nemcsak a konkrét térbeli adottságokat jelentették, hanem idővel az Arany János által is megénekelte „csínos tanyaként” a táj szimbolikus elemeivé váltak. (Ezért is rettenetes az „építő-rombolás”, ami ezen évszázados és minden európai kultúrállamban szigorúan őrzött és védett szimbolikára fittyet hányva történt Kecskemét legszebb tanyás részein).

A szimbolikus közös tér tehát éppen olyan fontos számunkra, mint a valós. Hiszen érző, emocionális lényként a tér szimbolikájának ereje, öröme éppúgy hozzájárulhat kötődéseink kialakulásához, sőt meríthetünk abból megújuló erőt is egyfajta cselekvő identitáshoz. Ahogy az *Ábel Amerikában*-t is megíró Tamási Áron mondta: „azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne”. Ehhez kell ott lenni „az iskolába menvén, a járda peremén”, hogy ne feleljenek a mai diákok sem „a kőnek”, amire rá lehet lépni – ahogy Radnóti Miklós verséből tudjuk.

S mindezekhez képest már szinte hihetetlen, de formálódik világunkban egy újabb tér, amit nevezhetünk Mészáros Rezső után akár kibertérnek, vagy virtuális térnek. Amit az egész világot behálózó információs rendszer hozott létre. Ahol nem egymással szemben ülve beszélgetünk, hanem a chat-szobában. Ahol a virtuális pénz mértéke talán már kilencszerese a valódinak. Ahol a számítógép térképi világa előtt ülve már csaknem ugyanúgy rácsodálkozhat az Himalája csúcsaira vagy az egyiptomi piramisokra, mintha ott lennél. Ahol egymással nem is találkozó emberek virtuális stratégiai (térbeli) játékokkal „foglalják el az országot”. Vagy szimbolikus várost, falut építhetnek, ahol a virtuális térben azonnal láthatóvá válik, hogyha a politikus rossz döntést hoz, akkor település adatai romlanak, vagy ha jók a civil szerveződések és az iskolák, akkor a virtuális város lakói boldogabbak, és fenntarthatóvá válik a település jövő fejlődése. A minap hallottam Csepeli György professzornak egy nagyszerű előadását, amely jelentős számú felmérési minta alapján bizonyította: az internethasználók, a virtuális térben együtt dolgozók, gondolkozók sokkal autonómabb személyiségek, akik mérhetően is felelősebben gondolkodnak a világ apróbb-nagyobb dolgairól. Azaz a virtuális tér és -világ mintha egy új, a glóbusz egésze (s remélem, hogy aztán a hely, a lokalitás) iránt sokkal érdeklődőbb és tudatosabban cselekvő nemzedék felnövekedését jelezné.

Az a hipotézisem, hogy a Tamási Áron által megfogalmazott paradigma is akár új értelmet nyerhet, mert a virtuális térben a legkisebb faluban is van esély az új világhoz való hozzákapcsolódásra. (A finnek ezt nagyon tudatosan biztosították, s a tudástársadalom fejlesztésében ezért járnak ott, ahol.) A tehetségek mindenütt azonos arányban születnek, a virtuális tér pedig lehetőséget adhatna nekik, hogy azt kibontakoztathassák. Sőt, mint geográfuskutató (lelkében pedig mindig földrajztanár) had jelezzem, hogy a virtuális térben sokkal kevesebb a valós tereinkről szóló igazi, új modern földrajzi információ, mint lehetne. Tájaink, településeink sokoldalú ismereteit magyar és idegen nyelveken is sokkal nagyobb

arányban és gondosabban kellene felépíteni az internet világhálójára. S ha ez akár egy sajátos szellemi mozgalommá válna, akkor bekövetkezhetne egy igazi csoda: a valóságosan megélt tereinkről egyfajta sajátosan bővíthető tudás állna rendelkezésünkre, ami hozzájárulhatna (sőt megalapozná) szimbolikus tereink kötődés-rendszerét és élményanyagát is.

S végül, de nem utolsó sorban ott lehetne – egyébként fogyó és kis – népünk, talán éppen e formában növekedő szellemi erejével és ismertével a világ exponenciálisan bővülő virtuális terében. Ehhez azonban nyilván mindhárom terünket – a valósat, a szimbolikus és a virtuális is - ismerni, gondozni és tudatosan építeni szükséges.

Csatári Bálint, Kecskemét

Szagrális terek és profán térfoglalások Kolozsváron

Mircea Eliade szerint a városok védelme mágikus szertartásokkal kezdődött, s a palánkok, várfalak, bástyák, földhányások kezdetben inkább a gonosz szellemek beözönlését hivatottak megakadályozni, semmint a tényleges ellenségét. A mikrokozmosz, s így a város számára is mindig kijelöltek egy középpontot, melyet a hierofánia révén megszentelt helynek tekintettek. A középpont mágikus és szent, és semmi kapcsolata nincs a földrajzi, profán „térhez”, attól függetlenül létezik. E központ egyben a reális vagy árnyék- és az istenek vagy túlvilágok határán található. Elválasztja az élők és a szellemek világát, a poklot és a mennyet, az eget és a földet, vagy a három – Ég, Föld, Pokol – réteget.

Az elmúlt év májusában a kolozsvári Főtér központi részét palánkokkal kerítették el, és a kíváncsiak szeme elől elzárva megkezdődött a több mint egy évszázada változatlan tér átépítése, modernizálása, minek következtében végbemegy a kolozsvári és az erdélyi magyarság szagrális terének profanizálása. A tervezők az európai nagyvárosok egy részének térrendezését tartották szem előtt és követendő példának.

Kolozsvár számára a központ a Főtér, mely egyben jelképe is a városnak: szabályos és tágas négyszöge – délkelet Európa talán legszimmetrikusabb tere – tanúja a város mindennapi életének és a rendkívüli eseményeknek egyaránt. Egy város fő tere palimpszeszt: hol rejtve, hol nyíltan magán viseli az elmúlt korok változásait, mindent elmond a település lakosságáról, társadalmi beágyazottságáról, történetéről, az a tér, amit az urbe köveit koptató polgár magáénak érez. A kolozsvári Főtéren található az erdélyi magyarság által két, szagrálisnak is tekintett emlékműve, a több mint fél évezredes Szent-Mihály templom és az egy évszázados Mátyás király szobor. Az egykor Piactérnek nevezett mai Főtér az elmúlt másfélszáz évben több radikális átszervezést, átrendezést, tervezett rombolást is túlélte. Jelenleg egy újabb modernizációs rekonstrukció előtt áll, mely a sajtóból jól nyomon követhető magyar-román együttélés történeti emlékezetét meghatározó mítoszok életerejének legújabb példajaként körvonalazódik ki. A kolozsvári Főtér kérdése jelképes csata a magyar közösség túléléseért Erdély kulturális központjában. Ennek a küzdelemnek a során pedig a felek egyaránt különböző mítoszokat

használnak álláspontjaik alátámasztására, jelezve egyúttal azt is, hogy e mítoszok a történeti tudat kitörölhetetlen részeit képezik. Mi több – a modernizáció és a maradiság vélt vagy valós törésvonala mentén – a magyar közvélemény is megosztottá vált. Ugyanakkor a Fötér nagy átalakulásai egyben az egész városkép módosulásának impulzusait indították el, és a 2009-ben elindított átépítési munkálatok indulatoktól sem mentes polémiát váltottak ki.

Az 1880-as években elindult ún. posztliberális típusú város-átalakítás leglátványosabban a Fötérre célozta meg: a templom körül húzódó cinterem falának támaszkodó és a templomot körülvevő épületek – lacikonyhák, műhelyek, kifőzdék, kis üzletek és az emeletes Katolikus Leánygimnázium – lebontása és a templom „napvilágra” kerülése érdekében civilkezdeményezés, majd gyűjtés indult. Ekkor még a tér központi helyén az 1831-ben felállított Karolina szobor állott, mely Ferenc császár és Karolina Augusztia császárnénak kolozsvári látogatását volt hivatott megörökíteni (ez a mozzanat képezte a Habsburgok igen pregnáns erdélyi szimbolikus térfoglalásának egyik első mozzanatát). 1899-ig megépültek a Fötérre jelenleg is patinássá tevő újabb épületek: az egykori New York szálló és a Bánffy-palota mellé emelt eklektikus épületek. Ezzel párhuzamosan fákkal ültették be az egykori cinterem területét, valamint parkosították a térnek a templomtól délre eső részét, ezáltal három háromszög alakú zöld terület jött létre, amelyeket bokrokkal, díszfákkal, virágokkal ültettek be. A tér összhangját és jelenlegi arculatát az 1902-ben Fadrusz János által készített Mátyásszobor adja meg, amit macskaköves-kavicsos díszudvar ölel körbe.

Nagy Péter 1926-ban, Berlinben kiadott *Ó, kedves Kolozsvár* c. kötetében az egész teret összefogó és befejező műalkotásként említi a szobrot, majd a tér hatását ecsetelve a következőket írja: *És mindenek felett magának a térnek összhangzó, megnyugtató, fölemelő, biztató arányossága. Ez mindent kiemel és egybeolvaszt mindent, s befejezett művészi egész önmagában és az egész városhoz való viszonyában. Kezdeté és vége a városnak. Hogy belenőtt ebbe a nagyszerű arányosságba a reneszánsz legnagyobb fejedelmének, Mátyás királynak a szobra, ez a nyugodt, mérsékelt és éppen ezért tökéletes szobor. Teljesen összhangzó a térrel, a várossal, egész Erdéllyel.*

Tény, hogy a kolozsvári Fötér a kiegyezés és a századforduló között végbement magyar modernizációt – az ipari forradalmat, a nemzetállam kialakulását, a feltörekvő és megerősödött polgárság, Erdély és az anyaország egységét – tükrözte és kódolta bele szimbolikusan a Fötér harmonikus architektúrájába. A tér a középben elhelyezett Mátyás szoborcsoporttal vált dísztérré, és a magyar történelem iránti csodálat, az állampolgári alázat, a közösségi emlékezet, az egy nemzethez való tartozás szimbólumává lényegült. A Fötér ily módon egyértelmű jelentésű, a magyarság erejét és hitét tükröző szakrális jelentőségű jelkép lett.

A Fötér arculata egy évszázad alatt alig-alig változott, megőrizte magyar jellegét. Igaz, léteztek az első világháború után román részről a tér elhódítását célzó próbálkozások. Így például 1919-ben a szobor lerombolását kezdeményezték sikertelenül. 1919. májusában a román királyi pár Kolozsvárra érkezett, megtekinteni az újonnan szerzett tartomány központját, s az elnéptelentett téren kis időre megállították kocsijukat, hogy szemügyre vegyék a szobrot és a templomot. 1921-ben felállították a szimbolikus térfoglalás jelét, a római eredet jelképét, a capitoliumi anyafarkas-szobrot, aztán 1932. decemberében egy Nicolae Iorga történész-politikustól származó idézettel ellátott bronztablát helyeztek a Mátyás-szobor talapzatára, hogy emlékeztessék a báméskodót a nagy király bűnére, vagyis arra, hogy vereséget szenved az, aki a saját népe ellen vezet háborút.¹

A Fötér homogén és harmonikus együttesét pedig a XXI. század elején európai minták és a romániai nagyszebeni, nagybányai és szatmárnémeti tapasztalatok alapján az egykori

¹ A román történelem szerint a Hunyadiak anyai ágon román származásúak, ekképpen Mátyás király is, így amikor Moldva ellen folytatott hadjáratot, saját népe ellen viselt háborút.

„díszteret” multifunkcionális többféle kulturális eseménynek is otthont adó térré kívánja a városvezetés – a magyar önkormányzati képviselőkkel karöltve – alakítani. A változást támogatók szerint a száz évvel ezelőtti díszter ma egyáltalán nem „működőképes”, az autós forgalom megnőtt, a zöldövezet túlburjánzott, gyakorlatilag sem a turista, sem pedig a városlakó nem tudja megközelíteni az emlékhelyeket. Gyakran hangoztatott érv továbbá, hogy a 2009. évi átalakulásig fennálló formájában a tér szinte nem is a gyalogosoké, hanem nagyrészt az autósoké, illetve a régészeké volt, ugyanis 1993 óta római leleteket keresve régészeti ásatások folytak a tér parkosított részének dél-keleti és dél-nyugati felén. Ez a lázas tevékenység egyrészt a román szimbolikus térfoglalási tervek részét képezte, másrészt pedig a város történetében senki által kétségbe nem vont római elsőbbséget volt hívatott hangsúlyozni. Az akkori sovinszta polgármester vezette városvezetés mindenáron le akarta rombolni a magyarságnak ezt a jelképekkel feltöltött terét, mert semmilyen módon nem egyezett jól artikulált céljaival, ui. nem emlékeztetett semmiben sem a románságra egy olyan városban, ahol a lakosok elsősorban etnikai kontextusban fogalmazták meg identitásukat.

Az egykori cinterem területén megmaradó növényzet kivételével a meglévő zöldterületet is felszámoló radikális átalakítást támogatók szerint ezzel a felújítással egy bizonyos történelmi szakasz nem kívánt állapota végső lezárására kerül sor, vagyis az átépítés egy funkciózavar átalakításáról szól: a Főtér megszűnik körbepalánkolt archeológiai telep és gépkocsi-parkoló lenni, és véget ér a rendszerváltoztatás óta tartó gyors, *ellenőrizetlen fejlődési folyamat eredményezte átmeneti állapot, amelynek elburjánzását eddig nem fékezte meg semmi*. E vélemény szerint így módon a tér megszabadul a kilencvenes évek terhe alól és ismét a kolozsvári polgároké lesz, emberek találkozóhelyévé alakul, ugyanis a parkoló részeket is birtokba véve, nagyobb teret enged majd át a városlakóknak és a turistáknak.

Filmvetítések, különböző ünnepek, koncertek színhelyévé változva a Főtér köztérré válhat, ahol közösségi élet zajlódhat majd. *Vagyunk itt még sokan, akik étellel szeretnék betölteni a Főtér, és azt sem bánjuk, hogy kirekesztik az autókat a központból (az Óvárban már sikerrel járt a folyamat, most a Főtéren a sor és remélhetőleg ezt majd a Farkas utca is követi). Vagyunk itt még olyanok, akik látni szeretnék restaurált műemlékeinket kábelkötegek, reklámfeliratok, izléstelen cégerek nélkül. Szívesen találkozoznánk kedves ismerőseinkkel a Főtér egyik teraszvendéglőjén és vállalkoznánk egy-egy vasárnap délelőtti tejszínhabos kávé melletti beszélgetésre a Mátyás-szobor és Bánffy-palota látványában gyönyörködve. Érezni szeretnénk, hogy egy ilyen meghitt pillanatra, autómentes térre, kellemes hangulatú beszélgetésre nem kell Bécsbe, Rómába, Leuvenbe, Prágába, Telcre, Nagyszebenbe – és még sorolhatnánk – utaznunk – írja a modernizáció és átalakítása híve Guttman Szabolcs, Nagyszeben volt főépítésze. Olyan vélemény is elhangzott, mely szerint a környezetvédők és a hagyományos, régi arculat megőrzéséért kiálló részben zöld köntösbe bújtatott nemzetföltők, részben fejlődésellenesek és nem utolsó sorban a nemzeti paranoia áldozatai.*

Ezzel szemben a magyarság többsége fájlalja, veszteségként éli meg a teret ért változtatásokat. Az egykori – több generáció számára is sétáló-, rekreációs és találkahelyként funkcionáló – patinás Főtér végleg eltűnik azzal a generációval együtt, mely e szimbólumok közt szocializálódott, míg a jövő Kolozsvárja pont azé a biciklis-gördeszkás egyetemista-gimnazista, európaivá felcseperedett generációé, amely számára a tér minden töltet nélküli, nyitott pláza szerepét játssza. Szakrális jellege a kolozsvári magyarság számára a minden, az anyaországhoz és nemzethez való kötődés, a dicső múlt jelképe, míg számukra semmilyen jelentőségű, hiszen a román és nem csak román nemzetiségű generációk a szakrális jelleg mibenlétét egyszerűen nem értik, nem érzékelik, sőt a kifejezés értelmével is gondjaik vannak, ui. szekuláris világképükben nincs helye az ilyen hierofánia jellegű átlényegüléseknek. Gaál György helytörténész szerint az átalakult Főtér helyén megszületik *az archaizáló modern tér: lesz rajta – a római kori leleteket tartalmazó un. üvegszarkofágon kívül – szökőkút, görkorcsolyapálya, fesztiváletterület, néhány fa,*

pad, bódé, söröző- és kávézóhely, s nagy-nagy laposság, amelyen a Mátyás-szobor – ha majd kibontakozik az állványok közül – elveszti monumentalitását. E folyamaton nem segít az sem, hogy a modernizáció köntösébe bújtatott deszakralizációt jelentő átépítést támogatók érveit sorra megcáfolták a konzervatív oldal szakértői. Vagyis: régebb is sétalótérként működött, építések nem zajlottak területén, a gépkocsiforgalom a tér lezárását követően nem oldódik meg, a néhány száz négyzetméternyi zöldterület felszámolása még jobban rontja a város úgy is szennyezett levegőjét, hiába követi a tervezés az európai városok mintáját, e városok történelmi terei középkori homlokzatú házaktól övezettek és nincs rajtuk egy megfelelő parkosítást igényelő monumentális szobor stb.

A kolozsvári magyarság narratívájában a Főtér egy élő és változatlan helyként szerepel, ahol évtizedeken keresztül valóságos társadalmi élet folyt: délelőttönként a kismamák gyerekeikkel levegőztek a sétányokon, délutánonként a nyugdíjasok ültek ki a padokra, esténként pedig a fiatalság kedvenc találkahelyét jelentette a híres „Matyi tér”.

Az elmúlt évtizedben azonban igen sok minden megváltozott. Romániának az Európai Unióhoz való csatlakozása, a posztmodern társadalom kialakulása, a világ kicsivé válása a globalizáció révén és a gazdasági-társadalmi szerkezetváltozás miatt az egyéni és a kollektív identitások is átalakultak, megszűnt a modern társadalomra jellemző militáns nacionalizmus, lezajlott a deetnicizálódás, elérkezett az az időszak, amikor az állampolgárok többsége nem kizárólag etnikai szempontból tekint magára, identitásának alapkritériuma megszűnt kizárólag az etnikai hovatartozás lenni. A gazdaság- és társadalmiszerkezeti átalakulások a terek funkcióit is megváltoztatják: a múlt előtti tisztelgés és főhajtás helyét átveszi a rekreációs funkció, ezáltal a polgárok birtokba veszik, belakják, használják a városi tereket, ahol szabadidejük jelentős hányadát töltik.

A kolozsvári Főtér ügye szimbolikus harc a magyar közösség megmaradásáért, illetve a másik oldalról ennek megakadályozásáért egy ma már többségében románok által lakott város szimbolikus terében. Ezen küzdelem során, utolsó mozzanatként 2010 tavaszán a kolozsvári magyarság vereséget szenvedett, szegényebb lett egy kitüntetett hellyel, *egy szakrális térrel*, amely egy évszázadon át alkalmas terepet jelentett a magyar identitás mindennapi megélésére. Mivel a teret körülvevő épületek a helyükön maradnak – hasonlóképp a méltóságot sugalló szoborkompozíció és az impozáns templom is –, a létrejött archaizáló modern tér csak a szimbólumok súlyának mértékét változtatja meg, és így remélhetjük, hogy a város lakói legalább egy európai mércéjű köztérrel gazdagodnak.

Géczi Róbert, Budapest

VI. Szombathelyi Településföldrajzi Konferencia

2009. december 3-4.

A településföldrajz élő klasszikusai, a jelen és a jövő kutatói, oktatói találkoznak évente Szombathelyen, hogy témához kötve vagy amint legutóbb történt, kötetlenül számot adjanak kutatásaikról, ötleteket és tapasztalatokat cseréljenek. A sok jelentkező miatt már másodszor szekciókat kellett kialakítani, ami öröndetes tény, ugyanakkor megosztja a figyelmet, pedig volt mire odafigyelni!

Hagyományosan sokan érkeztek Pécsről, Szegedről, hiszen az ottani földrajzi doktori iskolák támogatják is a rendezvényt, de amint korábban is megfigyelhető volt, a többi, földrajzi képzést folytató intézmény is képviseltette magát (Eger makacsul távol marad, de úgy gondoljuk, ennek nincs komoly oka). Jellemző, hogy a felsőoktatási-kutatási szférán kívülről is tapasztalható érdeklődés (tervezőiroda, területfejlesztési ügynökség stb.), ezért nyugodtan kijelenthetjük, hogy a rendezvény mára befutott, ismert, elismert része lett a szakmai-tudományos életnek.

Tóth József, Beluszky Pál, Becsei József, Süli-Zakar István, Balogh András és Csapó Tamás vitaindító előadásaihoz csatlakozott Vladimir Drozg Mariborból. A plenáris ülés előadásai után (mint másnap, a szekciókban is) élénk, tartalmas vita, de inkább gondolatcsere alakult ki. Néhány esetben a fogalmak tisztázása, pontosítása, máskor a megközelítés vagy maga a témaválasztás adta az alapot a hozzászólásokhoz. Az elhangzottakat összefoglalóan csak annyit mondhatunk, hogy a településföldrajz él és virul, válságban van, kifogyhatatlan a kutatási területe, egyben lerágott csont, amit ráadásul más tudományok is maguknak akarnak, melyek képviselőivel szükségszerű és hasznos az együttműködés, de nem árt az óvatosság, mert kisémmiznek bennünket...

Az egyik szekció a szűkebben értelmezett településföldrajzi előadásokat fogadta be, ami persze nem jelenti azt, hogy ne lett volna értelme a vitának, a hozzászólásoknak, hiszen a hagyományosnak tekinthető szemlélet, módszerek nem avultak el, nem váltak feleslegessé. Alaposan megkutatott területről is lehet még újat mondani, ráadásul egy újszülöttnak minden új... (Ne feledjük el, hogy tudatosan egyfajta fórumnak, megnyilvánulási lehetőségnek szántuk a konferenciasorozatot a doktoranduszok számára, de most már hallgatók is megjelentek az előadók között!)

A másik szekció olyan települési kutatásokat mutatott be, amelyeknél a lényeg valamilyen más szakterület kiindulópontjáról közelíteni a településekhez. Bár az idegenforgalmi és területfejlesztési témájú előadások enyhe túlsúlyban voltak, nem igazán lehetne ez alapján elnevezni a szekciót. Doktoranduszok és érett kutatók, oktatók bizonyították, hogy mennyi minden fér bele a földrajzba, milyen sok területen lehet hasznosítani a földrajzi szemléletet, illetve milyen sok helyről kaphat a földrajz újból és újból impulzusokat.

Bár a szekcióvezetők és az elnök zárszávaiból is az tűnt ki, hogy a jelenlévők fontosnak és értékesnek tartják a vita lehetőségét, a sokféle megközelítést, de a „hagyományok” miatt a következő négy konferencia szigorúbban tematizált lesz, a legközelebbi 2010 őszén az 1971. évi Országos Településhálózat-fejlesztési Konceptióval foglalkozik, annak hatásaival, következményeivel, hogy aztán 2011-re, az OTK születésnapjára megjelenhessen az újabb konferencia kötet.

Az előadások anyagát, mint mindig, kötetben adjuk közre, tavasz végére várható a megjelenése.

Kocsis Zsolt, Szombathely

Egy könyv, két ajánló

Keveiné Bárány Ilona (2009): *A karsztok ökológiai rendszere..* Földrajzi Tanulmányok sorozat 4. kötet, 122 old, JATE Press Kiadó, Szeged

A karsztkutatás nagy hagyományokkal rendelkező kutatási területe a geográfiának, ám az elmúlt évek földrajzának rendkívül szerteágazó, újabb és újabb területek felé utat nyitó kutatásai mellett kissé háttérbe szorult. Talán ez is a magyarázata, hogy átfogóbb, rendszerszemléletű munka a témában utoljára 1971-ben jelent meg, Jakucs László tollából *A karsztok morfogenetikája* címmel, amely máig meghatározza a karsztokkal, karsztkutatásokkal kapcsolatos ismereteinket. A külföldi szakirodalom valamivel szerencsésebb, hiszen – elsősorban a nyolcvanas évek végén – több olyan alapmű látott napvilágot, mint pl. a Ford-Williams szerzőpáros *Karst Geomorphology and Hydrology* 1989-ben megjelent munkája (amelynek a múlt évben újabb kiadása jelent meg), vagy az 1988-ban White jegyezte a *Geomorphology and Hydrology of Karst Terrains*. Pedig, ahogy ez a könyv is igazolja, lehet a karsztokról újat mondani, összefoglalva azokat az eredményeket, amelyek az utóbbi években, évtizedekben járultak hozzá a karsztos területek sokrétű megismeréséhez.

A jelen kötet – a terjedelmi korlátok miatt – kevésbé részletesen, ám komplex módon igyekszik bemutatni a karsztok szerkezetét, működését, környezeti hatásait, ahogy azt a könyv alcíme is ígéri. A munka első része a karsztok klasszikus, tömör bemutatására szorítkozik, amelynek alapján az olvasó megismerkedhet a karsztkutatás múltjával, a kutatás során alkalmazható módszerekkel, valamint a karsztok felszíni és felszín alatti formáival, melyet színes, gazdag képanyag illusztrál. Érdekes a *Karsztok és az ember* c. fejezet, melyben a szerző a karsztok hasznosításáról ír a kezdetektől napjainkig. Ilyen összegzés a karsztokról korábban nem készült.

A könyv többi fejezete napjaink karsztkutatásának eredményeibe enged bepillantást. Érdemes kiemelni azt a rendszerszemléletű megközelítést, ahogy a szerző a klíma, a talaj és a növényzet alkotta karsztformáló összefüggéseket ábrázolja. A folyamat ismertetését konkrét

példák követik, ahol Magyarország három – legjelentősebbnek tekinthető – karszterületéről (Aggtelek, Bükk és Nyugat-Mecsek) származó kutatási eredmények kerülnek bemutatásra.

A szerző külön fejezeteket szentel a tájszerkezet változásainak, illetve a geodiverzitás kérdésének, amellyel a karsztos tájak optimális tájhasznosításának fontosságára hívja fel a figyelmet. Ehhez a témakörhöz illeszkedik annak hangsúlyozása, hogy a karsztok világszerte a leginkább sérülékeny területek közé tartoznak, és a jövőben már nem terhelhetők tovább. Igaz ez a magyarországi karsztokra is, nem véletlen, hogy karszterületeink többsége természetvédelmi oltalom alatt áll, nemzeti parkokat vagy éppen tájvédelmi körzeteket létesítettek területükön.

A mű egy esettanulmánnyal zárul, amelyben a szerző az aggteleki övezetre készített erdőrehabilitációs javaslatot mutatja be. A térinformatikai módszerek lehetőséget adnak arra, hogy a Természetvédelmi törvény ill. az Erdőtörvény előírásaink megfelelően alakítsák az erdőterveket, a fenntartható erdőgazdálkodás szellemében történjenek a felújítások ill. telepítések. Ez a lehetőség természetesen bármely erdőterület esetében nyitva áll, de talán – a könyv egészen végigvonuló mondanivalónak megfelelően – a karsztokon folytatott erdőgazdálkodás esetében még hangsúlyosabb szerepet kap a táj természetes ökológiai állapotához illeszkedő kezelés.

A kötet ábrákkal és a világ számos karsztvidékére is elkalauzoló színes fényképekkel gazdagon illusztrált, amelyek hozzájárulnak az olvasottak megértéséhez, valamint látványosabbá teszik a könyvet. A kivitelezés legfőbb hiányosságaként a figyelmet gyakran zavaró nyomdahibák említhetők meg.

A könyv a geográfusok, a biológusok, az ökológusok, a természetvédelemmel foglalkozók számára a karsztokra vonatkozó legfontosabb, korszerű ismeretek összefoglalását nyújtja, ugyanakkor azok az érdeklődők is haszonnal forgathatják, akik vonzalmat éreznek a barlangászat, a mészkőfelszínekhez kapcsolódó jelenségek tanulmányozása iránt, vagy utazásaik, kirándulásaik során előnyben részesítik Magyarország karsztos területeit.

Hoyk Edit, Kecskemét

A kötet terjedelme 122 oldal, tartalmaz továbbá 34 ábrát, 65 képet, 12 térképet, 12 táblázatot, irodalomjegyzékében több mint 100 tételt. Az ábrák és képek szépek, esztétikusak, informatívak. Kiemelendő, a könyvnek a színvonalát jelentős mértékben emeli a képanyaga.

A mű Keveiné Bárány Ilona professzor asszony a hazai karsztok ökológiai rendszerének megismerésére irányuló vizsgálatait mutatja be. A kötet eredményeibe azonban a Professzor Asszony több évtizedes, sokirányú karsztos vizsgálatai is szervesen beépülnek. Nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő mű. Értékét csak növeli, hogy az eredmények egy része csoportmunka révén születtek. A kutatócsoport tagjai részben a professzor asszony tanítványai, munkatársai és doktoranduszok.

A *Bevezető*ben a szerző a karsztkutatások rövid áttekintését adja. Értelmezi a karszt ökológiát, és röviden számba veszi annak fontosságát, áttekinti kutatástörténetét.

A 2. fejezetben a karszt hidrológiai jellemzése, a karsztok osztályozása, majd a felszíni és felszín alatti karsztformák számbavétele történik. Bár az áttekintett karszttípusok köre közel sem

teljes, a vizsgált téma szempontjából legfontosabbak ismertetésre kerülnek. A karsztformák bemutatása néhány apróbb hibától eltekintve példaértékű. (Ilyen hibaként említhető, hogy a rinnenkarnál történik a rillenkarrt ábrázoló képre a hivatkozás, vagy a rinnenkarr hosszára „néhány 10 cm”-t ad meg). A formákat rövid, pontos, definíciószerű leírással mutatja be.

A 3. fejezetben a karszt kutatások gyakorlati alkalmazásának lehetőségei, valamint a karsztökológiai rendszerek alkalmazott kutatásainak történeti áttekintésére kerül sor. Külön alfejezet foglalkozik a hazai és a nemzetközi karszt kutatások történetének bemutatásával.

A 4. fejezetben történik a karsztökológiai rendszerek megismerésére irányuló kutatási módszerek bemutatása. Célszerű lett volna azonban más, ismert karsztológus által használt kutatási módszerek áttekintése is.

Az 5. fejezet az emberi tevékenységet részletezi a karsztokon, rengeteg példa felhasználásával. A bevezető (5.1. alfejezetben) a Föld különböző karsztterületein előforduló emberi tevékenység fajtáknak és karszthasználásoknak, míg az 5.2. alfejezetben a hazai karsztok hasznosításának a részletes bemutatása következik (karsztterületenként és tájhasznosítás típusonként). Zavaró, hogy az 5.2. alfejezetben a szerző helyenként nem csak hazai karsztokra hivatkozik (ld. a 28. képet). Kár, hogy itt is előfordulnak technikai hibák. Pl. a 35. oldalon az első mondatban nem lehet tudni, hol kezdődik a zárójeles rész. Az 1. térkép jelkulcsa nem jó, a 27. képen látható „paleo-trópusi dolina” nem bauxitbányászat, hanem magánbányászat során tárult fel. A 3. ábrán „kőzetrepedés” helyett hasadék, vagy hasadékkarr elnevezés a helyes. Említhető még a 4. és az 5. ábra is, ahol a Duna a Rába medrénél szerepel. A fővízszint helyett főkarsztvízszint kifejezést kell használni.

A 6. fejezetben a szerző definiálja a karsztökológiai rendszert, majd áttekinti és elemzi azokat a tényezőket, amelyek visszahatva a rendszerre annak dinamikáját előidézik. Ezek szerinte a klíma (csapadékvíz, hőmérséklet), a talaj, a kőzet és a biogén tényezők. Megjegyzendő a szerzőnek nincs igaza, amikor arról ír, hogy a „biogén tényezőket gyakran nem veszi számításba a karsztos szakirodalom”. A XX. század elejétől tömegével jelentek meg olyan tanulmányok, amelyek a talajhatást és így közvetve a biogén befolyást vizsgálják.

A 7. fejezetben a karsztrendszer anyag- és energiaáramlását meghatározó tényezők kerülnek bemutatásra. Vizsgálat tárgyát képezi a sugárzásváltozás, így a makroklíma szerepe a karsztfejlődésben, és az oldódás intenzitásának alakulása a különböző éghajlatokon. Úgy gondolom, hogy a hideg-száraz klíma említésénél nem helyes a magashegységre utalni (51. oldal és 44. kép). Annál is inkább, mert a magashegységekben nem a „minimális oldás” a jellemző. E fejezetben a szerző részletesen elemzi, hogy a mikroklíma a sugárzás területi változásán keresztül hogyan hat a mikrobiális aktivitására és így a töbrök alakjára. E kapcsolatot sokoldalú mérési adatokkal támasztja alá. Ugyancsak mérési adatokkal mutatja be a tengerszint feletti magasság és a hőmérséklet, valamint e két tényezőnek a különböző növénytársulásokra kifejtett hatását.

A professzor asszony munkatársaival, tanítványaival karöltve sokéves terepi adatgyűjtéssel és laboratóriumi elemzésekkel sokoldalúan mutatja be a karsztok talajait. Összehasonlítja a hazai karsztterületek töbreinek különböző helyein és a töbrök talajainak különböző szintjein e formák számos jellemzőjét (pl. a pH-t, a különböző ionok abszolút mennyiségét). Elemzi a talajok nehézfém-terhelését. Fontos megállapításra jut az utóbbiak eredetét illetően. Az olvasónak azonban hiányérzete is támad. A nagy mennyiségű adatnak csupán a leíró bemutatása történik meg. Hiányzik az a koncepció, amely az adatokat rendezi. Nem derül ki, hogy a mért paraméterek hogyan hatnak a karsztra vagy a karsztos formákra (töbrökre). E fejezetben számos vizsgálat és adat felhasználásával exakt megközelítésben mutatja be a szerző a töbrőtalajok baktérium-populációinak életfeltételeit befolyásoló tényezőket. (Ismert, hogy a talaj széndioxid-produkciója főleg bakteriális tevékenységre vezethető vissza.) A 14. ábra jelkulcsa hiányos.

A 8. fejezetben a szerző áttekinti a Bükk-hegység példáján a növényzet zonalitását a hazai karsztokon. Leírja – ugyancsak a bükki töbrök példáján – a töbörnövényzet elszegényesedési folyamatát, majd bemutatja három hazai karsztterület néhány mintavételi helyén a természetvédelmi érték szerinti fajtípusok megoszlását. A fejezet végén elemzésre kerülnek a Bükk és Aggteleki Nemzeti Park területén folytatott erdőgazdálkodás sajátosságai.

A kötet tartalmazza néhány bükki és aggteleki töbrő növényzetének részletes feltérképezését és leírását is. Az egyes növényfajokhoz rendelt indikátorszámokkal a töbrök különböző kitétségű lejtőinek környezeti viszonyaira lehet következtetni. A vizsgálatok eredményei szerint az aggteleki töbrök növényzete a bükki dolinákhoz képest sokkal nagyobb mértékű degradációt szenvedtek el.

A 9. fejezetben a szerző a Bükki és az Aggteleki karszton a mészkőterületek tájszerkezetének bemutatására tesz kísérletet. Valójában azonban növényzeti és talajtérképek felhasználásával különít el tájfoltokat az Aggteleki-karszton. (A Bükk-fennsík területéről talaj- és növénytérképeket, ill. egy ortofotót közöl.) A növényzet és a talaj mintázata nem tükrözi a karsztos táj szerkezetét. Véleményünk szerint ugyanis az aktuális növényzet az emberi tevékenység során alakult ki. Azon kívül mindkét karszton, de különösen a Bükk-hegységben nem karsztos „tájfoltok” is előfordulnak. A karszt „foltos” mintázatának megállapításánál figyelembe kellene venni a karsztos rendszer legfontosabb, lényegét képező jellemzők térbeli változásait. Ezek közül talán a legfontosabbak a karszt morfológiája, hidrológiája, fedettsége, ill. kitakartsága. De ez is csak akkor lehetséges, ha ismerjük a fentiek mennyiségi értékeit, valamint ezen értékek megoszlását. Mennyiségi értékek nélkül a „foltos szerkezet” megállapítása talán akkor lehetséges, ha az egyes részek karszttípusokba sorolását végezzük el. A szerző által figyelembevett és használt tényezők a karszton a jövőben várható hatásmechanizmusok térbeli eloszlását adják meg részlegesen.

A 10. fejezetben a karsztok geodiverzitásának a bemutatására törekszik a professzor asszony. Ez a szándék csak részben valósult meg (Bár a karszt geodiverzitását számos gyönyörű képen tárja az olvasó elé.), ugyanis inkább a turisztikai hasznosítást részletezi. Ez önmagában helyes eljárás, hiszen a karszt magas esztétikai értéke részben a geodiverzitásából fakad.

A 11. fejezet egy karsztterület egyensúlyi állapotának a fenntartásához elengedhetlenül szükséges kutató témákat tartalmazza.

A 12. fejezetben a könyv eredményeinek összegzésére kerül sor. A szerző következtetésszerűen felsorolja a karsztökölógiai rendszer főbb jellemzőit, majd megfogalmazza azokat a szempontokat, amelyek vizsgálatával minősíthető egy karsztterület jelenlegi állapota az emberi beavatkozás mértékét tekintve.

A 13. fejezet az Aggteleki-karszt erdőinek minősítésével kapcsolatos esettanulmányt tartalmaz. A kiválasztott és kutatás alá vont terület különböző jellemzői (klíma, tengerszint feletti magasság, stb.) alapján olyan térképet láthatunk, amely az erdők mai állapotának az optimálistól való eltérését ábrázolja. E térkép segítséget nyújt az erdők természetes állapotának a helyreállításához.

Veress Márton, Szombathely

Rövid hírek

A Szegedi Tudományegyetem Mérnöki Kara 2009. október 16-án rendezte meg az V. Európai Kihívások Nemzetközi Tudományos Konferenciát. A délelőtti folyamán az alábbi négy plenáris előadás hangzott el: Botos Katalin egyetemi tanár (Szegedi Tudományegyetem GTK): *Nincs királyi út. Reform és/ vagy külső finanszírozás*; Szávai Ferenc egy. tanár (Budapesti Corvinus Egyetem): *A világ 2025-ben*; Gulyás László egy. docens (Szegedi Tudományegyetem MK): *A Temesvár-Szeged városverseny* és Székely Csaba egy. tanár (Nyugat-Magyarországi Egyetem KTK): *A versenyképesség növelésének lehetőségei a magyarországi vállalkozásoknál*.

A délután folyamán 14 szekcióban 134 előadás hangzott el. A konferenciasorozatot 2001-ben Gulyás László kezdeményezésére indították útjára, és 2009-re a legnagyobb olyan magyarországi konferenciává vált, melyen a regionalizmus szakemberei, földrajzosok, közgazdászok és történészek ismertetik kutatási eredményeiket. Újdonság, hogy a konferencia plenáris előadásait a *Közép-Európai Közleményekben*, míg a szekciókban elhangzott előadásokat a *Jelenkori gazdasági és társadalmi folyamatok* című folyóiratba közlik le a rendezők.

A Virtuális Intézet Közép-Európa Kutatására (www.vikek.hu) és az MTA RTB Régiónyitási Kutatások Albizottsága közösen rendezte meg 2009. december 7-én Szegeden *A Bánság, mint történelmi régió sorsa a török kiűzésétől napjainkig* című konferenciát. A konferencián három plenáris előadás (Csüllög Gábor, Gulyás László és Kókai Sándor), illetve 17, a szekciókban felolvasásra kerülő előadás hangzott el. A bemutatók a Bánság történetével, földrajzával, valamint gazdasági és kulturális életével kapcsolatos kérdésekkel foglalkoztak. Az előadások írott verzióját a *Közép-Európai Közlemények* 2010 márciusában megjelenő 10-es száma fogja közölni.

Geomorphology in the Carpatho-Balkan-Dinaric Countries címen a *Zeitschrift für Geomorphologie* 53. 2. különszámában megjelent a 2007. évi IAG szervezte pécsi Kárpát-Balkán Bizottság konferencia cseh, lengyel, szlovák, magyar, román és szlovén szakemberek előadásait egybegyűjtő kötet. A konferencia munkái négy szekcióban zajlottak, és ezt a beosztást a kötet szerkezete is átvette. Az első részben található három tanulmány cseh és szlovák szerzők tollából származik, és a Nyugati-Kárpátok valamint a Cseh-paradicsom nagy szerkezeti egységeinek tektonikus és morfostrukturális kérdéseivel foglalkozik. A következő cikksorozat lejtőfolyamatok kérdését tárgyalja a Júliai-Alpok, a Déli-Kárpátok és a Magas-Tátra példázatán. A harmadik és egyben legterjedelmesebb rész a vízfolyások által generált geomorfológiai folyamatokat és formákat bemutató szekción elhangzott előadásokat fogja össze, míg az utolsó fejezet az emberi tevékenység következtében a folyók morfostruktúrái jellegének megváltozását bemutató két tanulmányt tartalmazza. A 230 oldalas kiadványt Lóczy Dénes és Kovács János szerkesztette.